

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Iechyd Cyhoeddus
Cymru
Public Health
Wales

Fframweithiau ac Offer Tegwch Iechyd

Rhagymadrodd

Beth yw tegwch iechyd?

- Mae tegwch iechyd yn cael ei gyflawni pan fydd pawb yn gallu cyrraedd eu potensial llawn ar gyfer iechyd a lles. Mae annhegwch iechyd yn fater hirsefydlog yng Nghymru, fel y mae mewn llawer o wledydd ledled y byd. Mae'n effeithio'n anghymesur ar bobl, grwpiau a chymunedau difreintiedig, a'u canlyniadau iechyd, yn enwedig ymhlith y rhai sy'n byw yn rhannau mwyaf difreintiedig y wlad neu'r rhai sydd ag anghenion neu wendidau nas diwallwyd. Y canlyniad yw bod ein cymdeithasau yn parhau i lusgo ar ei hôl hi o ran iechyd a lles, ac mae hyn yn ei dro yn atal eu cyfleoedd i fyw bywydau llawn a llewyrchus.
- Diffinnir anghydraddoldebau iechyd fel gwahaniaethau systematig yn iechyd gwahanol grwpiau poblogaeth. Nid yw annhegwch iechyd yn anochel. Maent yn deillio o annhegwch o fewn a rhwng gwledydd a chymdeithasau, ac maent yn ganlyniad i lawer o ffactorau amrywiol gan gynnwys yr amodau y mae pobl yn cael eu geni, tyfu, byw, gweithio ac heneiddio ynddynt, ac o stigmatiddio a gwahaniaethu, megis hiliaeth a rhywiaeth. Gall y materion hyn gymhlethu a gwaethygu ei gilydd, ac yn aml arwain at effeithiau negyddol gydol oes, fel canlyniadau iechyd corfforol a meddyliol gwaeth.

Beth yw fframweithiau ac offer tegwch iechyd?

- Mae'r fframweithiau a'r offer a restrir yn y ddogfen hon yn enghreifftiau o ymdrechion y DU a rhyngwladol i gefnogi llywodraethau, sefydliadau ac unigolion i weithio tuag at degwch iechyd.
- Nodwyd fframweithiau tegwch iechyd presennol trwy chwilio am adnoddau allweddol rhyngwladol a chenedlaethol iechyd y cyhoedd a sefydliadau tegwch iechyd. Roedd y dull hwn yn caniatáu i sefydliadau ag enw da nodi fframweithiau mynediad agored a ddatblygwyd ar gyfer y rhai sy'n gwneud penderfyniadau ynghylch iechyd y cyhoedd a thegwch iechyd.

Diben y ddogfen hon

Diben y ddogfen hon yw llunio ystod o fframweithiau ac offer tegwch iechyd i'ch galluogi i nodi'r offeryn mwyaf defnyddiol ar gyfer eich pwrpas a'ch cyd-destun.

Sut i ddefnyddio'r ddogfen hon

- Mae'r fframweithiau a'r offer sydd wedi'u cynnwys yn y ddogfen hon wedi defnyddio gwahanol ddulliau o weithio tuag at degwch iechyd, ac wedi'u categorio'n 6 dull bras, yn dibynnu ar y math o gymorth sydd ei angen arnoch:

 Llyfrgell adnoddau (Mae'r fframweithiau yn y categori hwn yn dod â gwybodaeth am tegwch iechyd i mewn i lyfrgell i gefnogi gweithredu, gan gynnwys enghreifftiau go iawn)

 Data (Mae'r fframweithiau yma yn cynnwys ffocws ar ddefnyddio data i nodi, disgrifio a mesur materion tegwch iechyd)

 Gweithred (Mae'r fframweithiau yn y categori hwn yn enwi, trefni, cynllunio, tracio a gwerthuso camau gweithredu i wella tegwch iechyd)

 Gwerthuso (Mae'r fframweithiau yma yn cynnwys elfen o adolygiad, monitro a/neu werthuso)

 Damcaniaeth (Mae'r fframweithiau yn y categori hwn yn ceisio disgrifio ac egluro materion tegwch iechyd)

- Mae'r gynulleidfa ar gyfer pob offeryn hefyd wedi'i restru, sy'n eich galluogi i nodi'r adnodd sydd fwyaf defnyddiol i chi a'ch sefydliad.
- Rydym hefyd wedi gwneud sylwadau ar aliniad pob offeryn â [HESRi](#) (Menter Adroddiad Statws Tegwch Iechyd Ewropeaidd Sefydliad Iechyd y Byd) - mecanwaith i hyrwyddo a chefnogi gweithredu polisi ac ymrwymiad ar gyfer tegwch iechyd a llesiant yn y Rhanbarth Ewropeaidd.
- Mae'r ddogfen yn cyfeirio rhywfaint at [WHESP - Platfform Atebion Tegwch Iechyd Cymru](#), sy'n gweithredu fel storfa o wybodaeth, astudiaethau achos, ac ymyriadau blaenorol a ddefnyddiwyd i helpu i frwydro yn erbyn annhegwch a rhannu arferion da yng Nghymru.

Fframwaith	Categori	Cynulleidfa
1. <u>Porth Annhegwch Iechyd</u> (EuroHealthNet)	 Llyfrgell Adnoddau	Cyffredinol
2. <u>Pecyn Cymorth Asesu Tegwch Iechyd</u> (Sefydliad Iechyd y Byd)	 Data	Cyffredinol
3. <u>Offeryn Polisi Tegwch Iechyd</u> (Sefydliad Iechyd y Byd)	 Gweithred	Llywodraethau cenedlaethol
4. <u>Offeryn Archwilio Tegwch Iechyd</u> (OHID)	 Gweithred Gwerthuso	Cyffredinol
5. <u>Llwybrau i Degwch Iechyd y Boblogaeth</u> (WE in the World and ASTHO)	 Gweithred	Arweinwyr lleol/ rhanbarthol iechyd y cyhoedd
6. <u>Public Health Scotland: Offeryn Safonol Lle</u> (NHS Health Scotland, Llywodraeth yr Alban ac Architecture & Design Scotland)	 Gweithred	Sector Gwirfoddol a Chymunedol
7. <u>Public Health Scotland: Hysbysu Ymyriadau i Leihau Anghydraddoldebau Iechyd (Triphlyg I)</u> (NHS Health Scotland)	 Data Gweithred	Gwneuthurwyr penderfyniadau lleol a chenedlaethol
8. <u>Cronfa'r Brenin: Fy rôl yn mynd i'r afael ag annhegwch iechyd. Fframwaith ar gyfer gweithwyr proffesiynol perthynol i iechyd</u> (Cronfa'r Brenin)	 Gweithred	Gweithwyr Proffesiynol Perthynol i Iechyd
9. <u>Fframwaith Tegwch Iechyd</u> (ETR)	 Damcaniaeth	Cyffredinol
10. <u>Fframwaith ar gyfer tegwch iechyd digidol</u> (Richardson et al.)	 Damcaniaeth	Arweinwyr iechyd digidol
11. <u>Sicrhau Tegwch Iechyd, Canllaw i Sefydliadau Gofal Iechyd</u> (Y Sefydliad Gwella Gofal Iechyd)	 Gweithred	Sefydliadau gofal iechyd
12. <u>HealthEquityGuide.org</u> (Partneriaid Effaith Ddynol)	 Gweithred Llyfrgell Adnoddau	Adrannau iechyd lleol

Fframwaith	Categori	Cynulleidfa
<p>13. <u>Ffynnu Gyda'n Gilydd: Sbardun ar gyfer Adferiad Teg a Gwydnwch mewn Cymunedau ledled America</u> (CDC Foundation and Well Being Trust)</p>	<p> Gweithred</p> <p> Damcaniaeth</p>	Cyffredinol
<p>14. <u>Fframwaith Llwybr Atal Annhegwch Iechyd</u> (Partneriaeth Iechyd a Gofal Gorllewin Swydd Efrog)</p>	<p> Gweithred</p> <p> Llyfrgell Adnoddau</p>	Arweinwyr lleol/ rhanbarthol iechyd y cyhoedd
<p>15. <u>Llywiwr Iechyd Cyhoeddus ac Adnoddau Tegwch</u> (Cymdeithas Iechyd Cyhoeddus America)</p>	<p> Llyfrgell Adnoddau</p>	Cyffredinol
<p>16. <u>Cymunedau ar Waith: Llwybrau at Gydraddoldeb Iechyd</u> (Academiâu Cenedlaethol y Gwyddorau, Peirianeg a Meddygaeth)</p>	<p> Llyfrgell Adnoddau</p> <p> Damcaniaeth</p>	Rhanddeiliaid tegwch cymunedol ac iechyd
<p>17. <u>Lleihau annhegwch iechyd: system, graddfa a chynaliadwyedd</u> (Iechyd Cyhoeddus Lloegr)</p>	<p> Gweithred</p> <p> Llyfrgell Adnoddau</p>	Arweinwyr lleol/ rhanbarthol iechyd y cyhoedd
<p>18. <u>Buddsoddiad Cynaliadwy yn Iechyd a Lles y Boblogaeth: Tuag at Iechyd Cyhoeddus Seiliedig ar Werth</u> (Iechyd Cyhoeddus Cymru WHO CC)</p>	<p> Gweithred</p> <p> Llyfrgell Adnoddau</p>	Cyffredinol
<p>19. <u>Enillion triphlyg – gwella iechyd, tegwch a'r amgylchedd</u></p>	<p> Damcaniaeth</p> <p> Gweithred</p> <p> Llyfrgell Adnoddau</p>	Y rhai sy'n gwneud penderfyniadau a'r cyhoedd
<p>20. <u>Fframwaith ar gyfer gweithredu'r GIG ar benderfynyddion cymdeithasol iechyd</u> (Y Sefydliad Iechyd)</p>	<p> Damcaniaeth</p>	Llunwyr polisi lleol/ rhanbarthol
<p>21. <u>Sut i siarad am flocliau adeiladu iechyd</u> (Y Sefydliad Iechyd a FrameWorks)</p>	<p> Gweithred</p>	Cyffredinol
<p>22. <u>Sefydliad Tegwch Iechyd (DU): gwefan y sefydliad</u> (Sefydliad Tegwch Iechyd)</p>	<p> Llyfrgell Adnoddau</p>	Cyffredinol

Porth Annhegwch Iechyd EuroHealthNet

Nod	Darparu hyb gwybodaeth ar annhegwch iechyd yn Ewrop
Cynulleidfa a fwriedir	Cyffredinol - unrhyw randdeiliad sydd â rôl mewn hybu tegwch iechyd.
Cydrannau	<p>Mae'r fframwaith yma yn disgrifio beth yw tegwch iechyd a sut mae'n effeithio ar wledydd wahanol.</p> <p>Yn cynnwys cronfa ddata adnoddau, map o anghydraddoldebau iechyd, teclynnau i fesur a daclo anghydraddoldebau iechyd. Mae'r adran teclynnau yn gynnwys teclynnau i fesur anghydraddoldebau iechyd (gan gynnwys Asesiadau o'r Effaith ar Iechyd a Statws Tegwch Iechyd, taclynnau i fesur a gwella effaith polisiâu ac ymyriadau, taclynnau i fesur effaith y tu mewn systemau iechyd, a taclynnau ar degwch iechyd a'r amgylchedd.</p> <p>Dyma fframwaith manwl ac mae'r adnoddau sydd wedi'u cynnwys yn y porth hwn yn helaeth ac yn dod o ffynonellau y gellir ymddiried ynddynt. Mae'n dilyn proses gam wrth gam, o ddamcaniaeth, i ddata, i weithredu (gan gynnwys cyllid).</p>
Aliniad ag HESRI	Cryf: cysylltiadau â'r 5 cyflwr hanfodol a'r gwendidau.
Categori cyffredinol	Llyfrgell adnoddau

Pecyn Cymorth Asesu Tegwch Iechyd WHO (HEAT) a HEAT Plus

(WHO, diweddarwyd 2020)

Nod	Darparu rhaglen feddalwedd sy'n hwyluso asesu annhegwch iechyd
Cynulleidfa a fwriedir	Cyffredinol - unrhyw randdeiliad sydd â rôl mewn hybu tegwch iechyd
Cydrannau	<p>Dwy brif gydran:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Archwilio Annhegwch: archwilio sefyllfa o annhegwch mewn un lleoliad o ddi-ddordeb • Cymharu Annhegwch: galluogi meincnodi ar draws lleoliadau <p>Mae HEAT Plus yn galluogi defnyddwyr i lanlwytho a gweithio gyda'u data eu hunain.</p> <p>Mae'r offeryn hwn yn galluogi'r defnyddiwr i gynhyrchu data ac yn hwyluso cymhariaeth ryngwladol. Gall ôl troed iechyd byd-eang y gronfa ddata gyfyngu ar ddadansoddiad gronynnog neu ddadansoddiad o ymyriadau penodol.</p>
Aliniad ag HESRI	Cronfa ddata a gynhyrchir gan WHO, gan ddefnyddio'r Drydedd Raglen Waith Gyffredinol ar Ddeg (GPW13) a dangosyddion iechyd byd-eang.
Categori cyffredinol	Data/asesu annhegwch

Offeryn Polisi Tegwch Iechyd WHO (WHO, 2019)

Nod	Darparu fframwaith i olrhain polisiâu ar gyfer cynyddu tegwch iechyd yn Rhanbarth Ewropeaidd Sefydliad Iechyd y Byd
Cynulleidfa a fwriedir	Llywodraethau cenedlaethol - Aelod-wladwriaethau WHO a phartneriaid
Cydrannau	<p>Mae'r offeryn hwn yn defnyddio dull amlsector ac mae wedi'i strwythuro o amgylch pum maes gweithredu polisi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gwasanaeth iechyd • Sicrwydd incwm a diogelwch cymdeithasol • Amodau byw • Cyfalaf cymdeithasol a dynol • Cyflogaeth ac amodau gwaith <p>Mae'r Offeryn Polisi Tegwch Iechyd yn ymdrin â dau fath o ddangosydd ym mhob maes gweithredu polisi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mesurau gweithredu a buddsoddi mewn polisiâu sy'n hybu tegwch iechyd; a • mesurau o effaith tegwch polisiâu sy'n mynd i'r afael â phenderfynyddion iechyd neu eu canlyniadau, o ran cwmpas, defnydd ac effeithiolrwydd. <p>Mae ffocws yr offeryn hwn ar bolisi, felly nid yw'n cwmpasu mathau eraill o ymyriadau ac ymarfer.</p>
Aliniad ag HESRI	<p>Cyflenwol - wedi'i hysbysu gan waith HESRI ac wedi'i ddatblygu gan is-grŵp.</p> <p>Mae elfennau hefyd yn cyfateb yn agos neu'n uniongyrchol i dargedau Nod Datblygu Cynaliadwy (SDG) y Cenhedloedd Unedig</p>
Categori cyffredinol	Mapio gweithredu a gwerthuso

Offeryn Archwilio Tegwch Iechyd y Swyddfa Gwella Iechyd a Gwahaniaethau (OHID)

(OHID, 2020)

Nod	Cefnogi asesiad systematig o annhegwch iechyd sy'n gysylltiedig â rhaglenni gwaith a nodi'r hyn y gellir ei wneud i helpu i leihau annhegwch.
Cynulleidfa a fwriedir	Cyffredinol - unrhyw randdeiliad sydd â rôl mewn hybu tegwch iechyd
Cydrannau	<p>Mae'r adnoddau'n cynnwys crynodeb gweithredol, offer HEAT llawn a chryno, astudiaethau achos a modiwl e-ddysgu. Mae'r offeryn ei hun yn 'dempled hawdd ei ddilyn y gellir ei gymhwyso'n hyblyg i weddu i wahanol raglenni gwaith a gwasanaethau' ac mae wedi'i strwythuro mewn 4 prif gam:</p> <ul style="list-style-type: none"> • paratoi, • asesu, • mireinio a chymhwyso, • adolygu <p>Mae'n annog ystyriaeth o annhegwch iechyd a'i ysgogwyr ar gyfer nodweddion gwarchoddedig, gwahaniaethau economaidd-gymdeithasol, ardal, a grwpiau sy'n agored i niwed a chynhwysiant. Mae yna dudalen we atodol gyda chanllaw archwilio tegwch iechyd ar gyfer darparwyr sgrinio a chomisiynwyr. Bwriedir i hwn gael ei ddefnyddio ar y cyd â HEAT ac mae wedi'i deilwra i fod yn fwy penodol i faterion sy'n berthnasol i wasanaethau sgrinio.</p> <p>Mae'r tîm datblygu yn dweud mai un o brif fanteision yr Offeryn Asesu Tegwch Iechyd (HEAT) yw 'cynnig fframwaith syml ond trylwyr a chyfres o egwyddorion ar gyfer asesu a llywio gweithredu ar anghydraddoldebau iechyd ymhlith rhanddeiliaid lluosog ar draws y system'.</p> <p>Mae'r offeryn yn canolbwyntio ar Loegr ac nid yw'n ystyried dulliau allanol o ymdrin â thegwch iechyd.</p>
Aliniad ag HESRI	Mae'r offeryn a'i adnoddau ategol yn canolbwyntio ar ddata Lloegr a pharmedrau annhegwch iechyd.
Categori cyffredinol	Cynllunio gweithredu a gwerthuso

Llwybrau i Degwch Iechyd y Boblogaeth (P2PHE) (WE yn y Byd ac ASTHO ar gais CDC)

Nod	Darparu fframwaith, mapiau ffordd, cwmpawd, ac offer cysylltiedig i ymarferwyr iechyd y cyhoedd adeiladu system iechyd cyhoeddus fwy parod, gwydn a rhagweithiol ar bob lefel. Gellir addasu'r fframwaith a'r offer cysylltiedig i'r materion sydd amlycaf mewn awdurdodaeth benodol
Cynulleidfa a fwriedir	Arweinwyr lleol/rhanbarthol iechyd y cyhoedd
Cydrannau	<p>Mae'r offeryn hwn yn cymryd agwedd fesul cam dan arweiniad trwy:</p> <p>Dysgu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fframwaith: cysyniadau sylfaenol a phortffolios cytbwys, gan awgrymu 4 portffolio strategaeth ar gyfer ymarferwyr iechyd y cyhoedd i alinio eu gwaith.y Dylid cydbwysu'r rhain i gael effaith ystyrlon a pharhaus ar degwch iechyd. • Mapiau ffyrdd: Map ffordd pedwar cam i degwch poblogaeth (gan gynnwys ymgysylltu â'r gymuned) <p>Asesu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Y Cwmpawd. Offeryn i helpu asiantau newid iechyd y cyhoedd i weld ble maen nhw ar eu taith tegwch iechyd. Gellir ei ddefnyddio i alluogi unigolion i edrych ymlaen a dilyn llwybr ymlaen. Mae'r Cwmpawd yn ystyried pum parth: sgiliau trawsnewid craidd a'r 4 portffolio strategaeth y manylir arnynt yn y fframwaith. <p>Gweithredu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Defnyddio'r offeryn trawsnewid i nodi nodau a blaenoriaethau cyn datblygu cynllun gweithredu. <p>Dylid ailadrodd y broses yn flynyddol, gan ffurfio cylch rheolaidd.</p> <p>Mae gwefan P2PHE hefyd yn cynnwys tab adnoddau, gyda'r adnoddau wedi'u trefnu i lyfrgelloedd iechyd y boblogaeth a chydarddoldeb, adnoddau allweddol P2PHE, alinio (<u>dadansoddiad tirwedd fframwaith sylfaenol P2PHE</u> a map o sut mae'n cyd-fynd â safonau PHAB), ac adnoddau ar gyfer pob un o bum parth y Cwmpawd (sgiliau trawsnewid craidd a'r 4 portffolio strategaeth y manylir arnynt yn y fframwaith).</p> <p>Mae gan yr offeryn hwn ffocws ar lefel gymunedol sy'n wahanol i fframweithiau eraill. Mae'r offeryn yn defnyddio dull cam wrth gam clir a hygyrch, sy'n gysylltiedig â gofynion a safonau ymarfer.</p> <p>Mae ffocws yr offeryn ar yr Unol Daleithiau yn golygu na all partneriaid a rhanddeiliaid Platfform Datrysiadau Tegwch Iechyd Cymru (WHESP) ei gymhwyso'n uniongyrchol.</p>
Aliniad ag HESRI	Yn ystyried Fframwaith Cysyniadol WHO ar gyfer Gweithredu ar Benderfynyddion Cymdeithasol Iechyd a Nodau Datblygu Cynaliadwy'r Cenhedloedd Unedig yn ei broses fapio fframwaith, sydd yn ei dro yn llywio ei fframwaith ei hun ar gyfer portffolios cytbwys, ond mae'r ffocws cyffredinol ar fframweithiau'r UD.
Categori cyffredinol	Gweithredu: deall, disgrifio, gweithredu ac adolygu.

Public Health Scotland: Offeryn Safon Lle

(GIG Health Scotland, Llywodraeth yr Alban ac Architecture & Design Scotland, diweddarwyd 2021)

Nod	Cefnogi cymunedau, asiantaethau cyhoeddus, grwpiau gwirfoddol ac eraill i ddod o hyd i'r agweddau hynny ar le y mae angen eu targedu i wella iechyd, lles ac ansawdd bywyd pobl.
Cynulleidfa a fwriedir	Sector Gwirfoddol a Chymunedol
Cydrannau	<p>Mae'r offeryn Safon Lle yn darparu fframwaith syml i strwythuro sgysiau am le a chymuned. Mae'r offeryn yn gofyn 14 cwestiwn am elfennau ffisegol a chymdeithasol lle. Mae cyfranogwyr yn ateb trwy sgorio o 1 i 7, lle mae 1 yn golygu bod llawer o le i wella a 7 yn golygu mae ond ychydig iawn o le i wella.</p> <p>Mae'r offeryn hwn yn mynd i'r afael ag agweddau sy'n seiliedig ar leoedd ar iechyd a llesiant yn yr Alban. Efallai y bydd angen rhywfaint o waith i'w drosglwyddo i gyd-destunau gwahanol.</p>
Aliniad ag HESRI	Mae'r offeryn yn canolbwyntio ar elfennau iechyd a lles sy'n seiliedig ar le, gyda rhywfaint o orgyffwrdd â pharthau HESRI. Nid eir i'r afael â phob parth HESRI, ond gellid addasu'r dull gweithredu. Mae'r offeryn wedi'i gysylltu'n glir â Fframwaith Perfformiad Cenedlaethol yr Alban, Blaenoriaethau Iechyd y Cyhoedd a Nodau Datblygu Cynaliadwy'r Cenhedloedd Unedig. Mae'r offeryn wedi'i gydnabod gan Rwydwaith Dinasoedd Iach Ewropeaidd Sefydliad Iechyd y Byd ac EuroHealthNet
Categori cyffredinol	Gweithredu – mapio a nodi meysydd i'w gwella gyda'n gilydd

Public Health Scotland: Hysbysu Ymyriadau i leihau Annhegwch iechyd (Triphlyg I)

(GIG Health Scotland fel rhan o gydweithrediad Arsyllfa Iechyd Cyhoeddus yr Alban (ScotPHO), 2019)

Nod	Darparu offer ymarferol a chanfyddiadau ymchwil wedi'u dehongli sy'n amcangyfrif ac yn cymharu effaith bosibl gwahanol bolisiau ac ymyriadau a all effeithio ar iechyd ac annhegwch iechyd yn yr Alban. Mae hyn yn cefnogi penderfyniadau ynghylch pa gamau fydd yn cael yr effaith fwyaf ar iechyd y boblogaeth ac annhegwch iechyd, cyn eu rhoi ar waith.
Cynulleidfa a fwriedir	Gwneuthurwyr penderfyniadau lleol a chenedlaethol
Cydrannau	<p>Mae'r offer yn cynnwys taenlenni rhyngweithiol a phorwr canlyniadau. Gellir cymharu rhestr set o bolisiau ac ymyriadau, gydag iechyd y boblogaeth ac annhegwch iechyd yn cael eu mesur yn nhermau marwolaethau cynamserol, blynyddoedd o fywyd a gollwyd ac arosiadau yn yr ysbyty. Gellir teilwra canlyniadau yn ôl cyfnod amser, ardal ddaearyddol ac ôl troed y sefydliad.</p> <p>Mae'r offeryn yn darparu data a gwybodaeth economeg iechyd ar gyfer gwneud penderfyniadau, gan gefnogi ystyriaeth a thrafodaeth ar gost-ffeithiolrwydd gwahanol gamau gweithredu a'u heffaith ar anghydraddoldebau iechyd. Mae wedi'i gynhyrchu a'i deilwra ar gyfer yr Alban, ac yn canolbwyntio ar bolisiau ac ymyriadau penodol.</p>
Aliniad ag HESRi	Cyfyngedig, gan fod ffocws ar bolisiau ac ymyriadau penodol, sy'n cyd-fynd ag elfennau o HESRi, ond nad ydynt yn cael eu hystyried felly.
Categori cyffredinol	Data, cyllid a gwneud penderfyniadau

Cronfa'r Brenin: Fy rôl yn mynd i'r afael ag annhegwch iechyd. Fframwaith ar gyfer gweithwyr proffesiynol perthynol i iechyd

(Durka Dougall a David Buck, Cronfa'r Brenin, 2021)

Nod	Cefnogi Gweithwyr Proffesiynol Perthynol i Iechyd i wneud beth bynnag a allant i fynd i'r afael ag annhegwch iechyd
Cynulleidfa a fwriedir	Gweithwyr proffesiynol perthynol i iechyd (AHPs)
Cydrannau	<p>Mae'r fframwaith yn manylu ar sut y gall gweithwyr proffesiynol perthynol i iechyd godi ymwybyddiaeth, gweithredu a gwneud y gorau o eiriolaeth drwy chwe lens:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hunan; • cleifion; • timau clinigol, • grwpiau llwybr a gwasanaeth; • cymunedau a rhwydweithiau; • systemau; a • meithrin y dyfodol. <p>I gyd-fynd â phob adran o'r fframwaith ceir enghreifftiau o waith a arweinir gan AHP sydd eisoes ar y gweill ledled Lloegr. Mae'r fframwaith yn defnyddio dull ailadroddus, cam wrth gam o ddysgu am anghydraddoldebau iechyd ac ystyried 'meysydd dylanwad' yn ymarferol.</p>
Aliniad ag HESRI	Yr aliniad cryfaf â gwasanaethau iechyd ac iechyd, a pharthau iechyd a chyfalaf cymdeithasol a dynol.
Categori cyffredinol	Gweithred

Fframwaith Tegwch Iechyd (ETR, 2021)

Nod	Model sy'n disgrifio'r ffyrdd y mae rhyngweithio cymhleth rhwng pobl a'u hamgylcheddau yn dylanwadu ar ganlyniadau iechyd ac addysg. Y Fframwaith Tegwch Iechyd (HEF) yw iaith gyffredin ETR ar gyfer siarad am degwch iechyd ac addysg. Mae'r Fframwaith hefyd yn arf myfyrio i asesu dulliau o ymdrin â thegwch iechyd ac archwilio llwybrau dysgu newydd
Cynulleidfa a fwriedir	Cyffredinol - unrhyw randdeiliad sydd â rôl mewn hybu tegwch iechyd.
Cydrannau	<p>Mae'r HEF yn dangos sut mae rhyngweithio cymhleth rhwng pobl a'u hamgylcheddau yn dylanwadu ar ganlyniadau iechyd. Mae'r fframwaith yn canolbwyntio ar dri chysyniad sylfaenol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tegwch wrth graidd canlyniadau iechyd; • meysydd dylanwad lluosog, rhyngweithiol; • a phersbectif hanesyddol a chwrs bywyd. <p>Mae'r HEF yn annog ymchwilwyr ac ymarferwyr i feddwl y tu hwnt i ddulliau traddodiadol sy'n canolbwyntio ar ymddygiadau a dewisiadau unigol i asesu a nodi eu bylchau wrth gydnabod a mynd i'r afael â ffactorau o sawl maes dylanwad.</p> <p>Offeryn ymarferol yw HEF i arweinwyr a gweithwyr proffesiynol ym maes ymchwil ac ymarfer iechyd y cyhoedd i fyfyrion ar a chefnogi symudiad tuag at fynd i'r afael ag annhegwch iechyd sy'n deillio o gydadwaith ffactorau strwythurol, perthynol, unigol a ffisiolegol.</p> <p>Mae'r offeryn hwn yn canolbwyntio ar theori, gydag offer neu adnoddau ategol cyfyngedig i gefnogi ei gymhwyso yn ymarferol.</p>
Aliniad ag HESRI	Yn canolbwyntio ar rymoedd mewnol, unigol, perthynol a chymdeithasol sy'n llunio tegwch.
Categori cyffredinol	Damcaniaeth

Fframwaith ar gyfer tegwch iechyd digidol

(Richardson, 2022)

Nod	Nodi penderfynyddion digidol iechyd ar draws meysydd lluosog, gan ystyried eu heffeithiau cronol a rhyngweithiol, ynghyd â ffactorau risg a gwydnwch
Cynulleidfa a fwriedir	Arweinwyr iechyd digidol
Cydrannau	<p>Mae'r fframwaith hwn yn cyflwyno ystod o benderfynyddion digidol iechyd ar gyfer iechyd unigolion, teulu/sefydliad, cymuned a phoblogaeth.</p> <p>Mae'r fframwaith wedi'i rannu'n sawl maes, gan gynnwys biolegol, ymddygiadol, amgylchedd ffisegol/adeiledig, amgylchedd cymdeithasol-ddiwylliannol, a'r system gofal iechyd. Mae'n categoreiddio parthau o benderfynyddion yn ôl lefelau'r model cymdeithasol-ecolegol.</p> <p>Mae'r offeryn hwn yn canolbwyntio ar theori, gydag offer neu adnoddau ategol cyfyngedig i gefnogi ei gymhwyso yn ymarferol.</p>
Aliniad ag HESRI	Mae tegwch digidol yn fater trosfwaol allweddol, fel y dangosir gan y pandemig COVID a mynediad anghyfartal at arloesiadau digidol ac ymatebion yn ystod ac ers y pandemig.
Categori cyffredinol	Damcaniaeth

Sicrhau Tegwch Iechyd, Canllaw i Sefydliadau Gofal Iechyd

(Sefydliad Gwella Gofal Iechyd, Wyatt et al, 2016)

Nod	Darparu arweiniad ar sut y gall sefydliadau gofal iechyd leihau gwahaniaethau iechyd.
Cynulleidfa a fwriedir	Sefydliadau gofal iechyd
Cydrannau	<p>Fframwaith i sefydliadau gofal iechyd wella tegwch iechyd yn y cymunedau y maent yn eu gwasanaethu, gyda phum cydran allweddol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gwneud tegwch iechyd yn flaenoriaeth strategol; • Datblygu strwythur a phrosesau i gefnogi gwaith tegwch iechyd; • Defnyddio strategaethau penodol i fynd i'r afael â phenderfynyddion iechyd lluosog y gall sefydliadau gofal iechyd gael effaith uniongyrchol arnynt, megis gwasanaethau gofal iechyd, statws economaidd-gymdeithasol, yr amgylchedd ffisegol, ac ymddygiadau iach; • Lleihau hiliaeth sefydliadol o fewn y sefydliad; a • Datblygu partneriaethau gyda sefydliadau cymunedol i wella iechyd a thegwch. <p>Mae'r papur hefyd yn disgrifio materion ymarferol wrth fesur tegwch iechyd, yn cyflwyno astudiaeth achos, ac yn cynnwys offeryn hunanasesu i sefydliadau gofal iechyd asesu eu cyflwr presennol mewn perthynas â phob cydran o'r fframwaith.</p> <p>Mae hwn yn offeryn clir a hygyrch, sy'n berthnasol i sefydliadau gofal iechyd yn bennaf. Mae ychwanegu offeryn hunanasesu yn cynyddu ei werth ymarferol, fel ag y mae ystyried cyllidebu.</p> <p>Mae'r offeryn hwn yn seiliedig ar UDA ac o'i gymharu ag adnoddau eraill, mae'n gyfyngedig o ran y manylion a'r cynlluniau a ddatblygwyd..</p>
Aliniad ag HESRI	Mae'r prif ffocws ar barthau iechyd a gwasanaethau iechyd, ond mae'n ehangu hyn i ystyried sut y gall sefydliadau gofal iechyd gefnogi tegwch iechyd yn ehangach, er enghraifft drwy ymgysylltu â'r gymuned, arferion cyflogaeth a chaffael.
Categori cyffredinol	Gweithredu: fframwaith i fapio a deall arferion cyfredol

HealthEquityGuide.org

(Partneriaid Effaith Dynol, 2018)

Nod	Cefnogi datblygiad tegwch iechyd mewn adrannau iechyd lleol trwy ddefnyddio set o arferion strategol, a rhannu enghreifftiau ysbrydoledig o sut mae adrannau iechyd wedi datblygu tegwch iechyd yn bendant - yn fewnol yn eu hadrannau ac yn allanol gyda chymunedau ac asiantaethau eraill y llywodraeth
Cynulleidfa a fwriedir	Adrannau iechyd lleol yn UDA
Cydrannau	<p>Mae'r canllaw yma yn cynnwys cyfres o Arferion Strategol i hyrwyddo tegwch iechyd mewn adrannau iechyd lleol, a rennir yn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • adeiladu seilwaith mewnol, • gweithio ar draws llywodraeth, • meithrin partneriaethau cymunedol a • hyrwyddo newid trawsnewidiol. <p>Mae camau allweddol y gall adrannau iechyd eu cymryd i hyrwyddo eu harfer presennol tuag at degwch iechyd yn cael eu cynnwys, yn ogystal â 25+ astudiaethau achos o adrannau iechyd lleol sy'n disgrifio sut y gwnaethant ddatblygu'r ymarfer strategol, ffactorau sy'n galluogi'r gwaith, yr effeith, a cyngor i eraill. Mae'r fframwaith yn cynnwys adnoddau gan sefydliadau cysylltiedig ac eraill i hyrwyddo'r arferion strategol, a chyfres gweminar.</p> <p>Mae hwn yn enghraifft dda o sut y gellir defnyddio platfform i arddangos a rhannu enghreifftiau o ymarfer. Mae'r enghreifftiau strategol yn tynnu sylw at gamau mewnol ac allanol sydd eu hangen ar sefydliadau. Mae hwn yn ganllaw yn seiliedig ar UDA, ac mae'r arferion yn seiliedig ar adnoddau'r Unol Daleithiau a byddai angen gwerthuso eu trosglwyddadwyedd i gyd-destunau eraill.</p>
Aliniad ag HESRI	Peth aliniad rhwng HESRI ac arferion strategol a nodwyd yn y canllaw. Fodd bynnag, datblygir yr arferion strategol o adnoddau yn yr UD.
Categori cyffredinol	Llyfrgell weithredu ac adnoddau

Ffynnu Gyda'n Gilydd: Sbardun ar gyfer Adferiad Teg a Gwydnwch mewn Cymunedau ledled America

(Ymddiriedolaeth Sefydliad a Llesiant CDC, 2020)

Nod	Datblygu map ffordd ar gyfer y cyfnod presennol o 'duedd mewn argyfwng' (argyfyngau lluosog) i dynnu sylw at gamau gweithredu y gall cymunedau, sefydliadau, busnesau, llywodraethau a chyllidwyr droi atynt yn sgil pandemig COVID-19. Bwriad y sbringfwrdd yw 'adnodd ymarferol i bawb sydd am helpu America i wella a sicrhau'r amodau hanfodol sydd eu hangen ar bawb i ffynnu, gan gynnwys anghenion sylfaenol iechyd a diogelwch, tai trugarog, gwaith ystyrlon a chyfoeth, dysgu gydol oes, cludiant dibynadwy, a mwy.'
Cynulleidfa a fwriedir	Cyffredinol - unrhyw randdeiliad sydd â rôl mewn hybu tegwch iechyd.
Cydrannau	<p>Mae'r offeryn hwn yn cynnwys tair adran graidd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Crynodebau Newid Cwrs: penodau byr yn canolbwyntio ar yr amodau hanfodol a phynciau dethol, yn cynnwys 'symudiadau canolog' sy'n sefyll allan fel blaenoriaethau uchel ar gyfer gweithredun gyflym. • Llwybrau at Adnewyddu: cyfeirio at ffyrdd mwy a hirdymor o adnewyddu Bywyd Dinesig; Bywyd Economaidd; a Bywyd Cymdeithasol, Economaidd ac Ysbrydol, ac yn cynnwys "trowyr tueddiadau" allweddol a allai ddigwydd dros y degawd nesaf. • Hyrwyddo Mudiad Ffyniannus: yn ein hatgoffa o'r momentwm sydd eisoes ar y gweill yn America i greu cymunedau ffyniannus mewn ffordd sy'n cyd-fynd â diwylliant a chyd-destun lleol. <p>Adroddir y sbringfwrdd yn llawn yma. Mae gwefan ategol yn awgrymu bod cymunedau ymarfer yn cael eu datblygu a bod rhywfaint o ryngweithio'n bosibl â'r wefan.</p> <p>Datblygwyd yr offeryn hwn mewn wyth wythnos, gan ddefnyddio dull trawsnewidiol, oedd yn canolbwyntio ar adnewyddu, i ymateb i'r pandemig COVID a heriau eraill.</p> <p>Offeryn sy'n seiliedig ar UDA yw hwn, a byddai angen gwerthuso ei allu i'w drosglwyddo i gyd-destunau eraill.</p>
Aliniad ag HESRI	Mae rhai yn gorgyffwrdd ag amodau hanfodol a llwybrau i adnewyddu
Categori cyffredinol	Theori a Gweithredu

Fframwaith Llwybr Atal Annhegwch Iechyd (HIPP)

(Partneriaeth Iechyd a Gofal Gorllewin Swydd Efrog)

Nod	Cefnogi'r system i dorri i lawr y camau i nodi a mynd i'r afael ag annhegwch
Cynulleidfa a fwriedir	Timau GIG ac iechyd y cyhoedd, gan gynnwys timau iechyd y cyhoedd Awdurdodau Lleol, Rhwydweithiau Gofal Sylfaenol, CCGs a sefydliadau eraill.
Cydrannau	<p>Mae hwn yn fframwaith wedi'i dargedu sy'n ystyried anghydraddoldebau yng nghyd-destun COVID yn benodol. Mae'r adnoddau'n cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gwybodaeth ac adnoddau yn ymwneud ag Annhegwch iechyd a COVID-19 • Fframwaith y Llwybr Atal Annhegwch Iechyd i asesu annhegwch ac ymyriadau wedi'u targedu • Enghreifftiau gweithiol ar gyfer grwpiau poblogaeth blaenoriaeth <p>Mae camau'r fframwaith yn cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Adnabod anghyfartaledd • Cudd-wybodaeth ar gyfer mewnwelediad ac atal • Ymyrraeth <p>Ar bob cam, caiff adnoddau ychwanegol eu cyfeirio (e.e. ffynonellau arweiniad, data a thystiolaeth)</p>
Aliniad ag HESRI	Mae rhywfaint o orgyffwrdd o ran grwpiau poblogaeth agored i niwed, ond dim un ar gyfer cyflyrau hanfodol.
Categori cyffredinol	Llyfrgell weithredu ac adnoddau

Iechyd Cyhoeddus a Llywiwr Adnoddau Tegwch (PHERN)

(Cymdeithas Iechyd Cyhoeddus America)

Nod	Helpu gwneuthurwyr newid i lywio dros 1,000+ o adnoddau sy'n canolbwyntio ar ddod â'r pandemig i ben, hyrwyddo tegwch, ac adeiladu system iechyd cyhoeddus wydn, gadarn a chynaliadwy ar gyfer y dyfodol
Cynulleidfa a fwriedir	Arweinwyr ac ymarferwyr iechyd cyhoeddus, a'r rhai sy'n gwneud penderfyniadau ar lefelau gwladwriaethol, lleol, llwythol a chymunedol mewn golwg, yn ogystal â gweithwyr gofal iechyd; gweithwyr iechyd cymunedol; trefnwyr cymunedol; myfyrwyr, addysgwyr, byrddau ysgol, dosbarthau, a gweinyddwyr; ymchwilwyr; arbenigwyr a dadansoddwyr data; gweithwyr proffesiynol budd cymunedol; a stiwardiaid cymunedol a gwneuthurwyr newid.
Components	<p>Mae'r llywiwr adnoddau yn cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Archwilio adnoddau (newydd, fesul pwnc, fesul sector, pori pob un) • Ymgysylltu (gan gynnwys awgrymiadau cynnwys) • Amdanom ni (PHERN, y gynghrair, map rhwydwaith, curadu adnoddau) <p>Mae PHERN hefyd yn cyd-fynd â'r Gynghrair ar gyfer Atal ac Ymateb i Glefydau, mudiad cenedlaethol i amddiffyn rhag pandemigau ac achosion o glefydau yn y dyfodol ac atal clefydau hirdymor. Mae APHA yn gweithredu fel cysylltydd rhwng partneriaid y Gynghrair ac yn cymryd rôl arweiniol wrth gyfathrebu â'r cyhoedd.</p> <p>Mae <u>offeryn rhwydwaith</u> yn mapio ac yn categorio'r gwaith parhaus a'r sefydliadau a'r mentrau sy'n ymwneud ag iechyd y cyhoedd, atal, a thegwch er mwyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hwyluso cydweithredu ymhlith partneriaid presennol a newydd i lywio ac alinio ymdrechion • Rhannu gwersi a datblygiadau arloesol gyda phartneriaid iechyd y cyhoedd, gofal iechyd a chymunedol • Creu strategaeth cydlyniant ac ymgysylltiad dinesig gan bartneriaid a chymunedau <p>Offeryn yn seiliedig ar UDA yw hwn ac ar hyn o bryd mae pwyslais mawr ar COVID.</p>
Aliniad ag HESRI	Dim
Categori cyffredinol	Llyfrgell adnoddau.

Cymunedau ar Waith: Llwybrau at Degwch Iechyd

(Academiau Cenedlaethol y Gwyddorau, Peirianeg a Meddygaeth, 2017)

Nod	Helpu i amlinellu'r hyn sy'n achosi annhegwch iechyd yn yr Unol Daleithiau a'r atebion iddynt
Cynulleidfa a fwriedir	Rhanddeiliaid tegwch cymunedol ac iechyd
Cydrannau	<p>Mae'r adroddiad yn cyflwyno model cysyniadol ar gyfer atebion yn y gymuned i hybu tegwch iechyd. Mae hefyd yn cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Enghreifftiau o gymunedau yn siarad am degwch iechyd • Polisiau i gefnogi datrysiadau cymunedol • Partneriaid i hybu tegwch iechyd mewn cymunedau • Offer cymunedol i hybu tegwch iechyd <p>Yn ogystal â'r adroddiad, mae <u>gwefan</u> gyda chysylltiadau strwythuredig i adnoddau pellach.</p> <p>Mae'r offeryn hwn yn canolbwyntio ar y gymuned ac yn seiliedig ar dystiolaeth, gan roi ymdeimlad o sut y gellid strwythuro gwybodaeth tegwch iechyd i gefnogi dysgu, gan gynnwys dewis a chyflwyno enghreifftiau o ymarfer. Mae'r ddogfen ei hun yn weddol hir, gyda'r wefan yn darparu dull mwy hygyrch o lywio'r wybodaeth.</p>
Aliniad ag HESRI	Aliniad cryf ag amodau hanfodol
Categori cyffredinol	Llyfrgell theori ac adnoddau

Lleihau annhegwch iechyd: system, graddfa a chynaliadwyedd

(Public Health England , 2017)

Nod	Cefnogi gweithredu lleol i fynd i'r afael ag annhegwch iechyd, trwy helpu partneriaid lleol i nodi pa ymyriadau penodol a allai wella canlyniadau yn fesuradwy.
Cynulleidfa a fwriedir	Partneriaid lleol
Cydrannau	<p>Mae'r adroddiad yn rhoi gwybodaeth gefndir am annhegwch iechyd. Mae'n darparu ffyrdd strwythuredig o ystyried ymyriadau gan gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ymyrryd ar wahanol lefelau o risg • Ymyrryd ar gyfer effaith dros amser • Ymyrryd ar draws cwrs bywyd <p>Mae hefyd yn darparu strwythur i gael effaith ar lefel y boblogaeth oherwydd 'gall ymyrryd ar lefelau dinesig, cymunedol a gwasanaeth effeithio ar wahân ar iechyd y boblogaeth. Gyda'i gilydd, bydd yr effaith yn fwy', yn ogystal â thrwy wasanaethau (gan ddefnyddio'r canlyniadau poblogaeth trwy wasanaethau neu fframwaith POTS). Yn ogystal â'r uchod, mae adran adnoddau fanwl, sy'n cynnwys ffynonellau tystiolaeth ac offer ar gyfer cost-effeithiolrwydd</p> <p>Mae'r offeryn hwn yn darparu modelau ar gyfer fframio ac archwilio opsiynau ymyrryd, gydag adnoddau perthnasol, yn cysylltu â Fframweithiau Canlyniadau Iechyd y Cyhoedd.</p> <p>Mae'r adnoddau a gynhwysir yma yn canolbwyntio'n bennaf ar Loegr.</p>
Aliniad ag HESRI	Wedi'i esbonio gan ddefnyddio model Dahlgren a Whitehead, gyda ffocws dilynol ar wahanol ddulliau o ymyrryd.
Categori cyffredinol	Llyfrgell weithredu ac adnoddau

Buddsoddiad Cynaliadwy yn Iechyd a Llesiant y Boblogaeth: Tuag at Iechyd Cyhoeddus Seiliedig ar Werth

(Iechyd Cyhoeddus Cymru WHO CC, 2022)

Nod	Archwilio tystiolaeth a chyfleoedd i ddatblygu ymhellach y cysyniad, y fethodoleg a chymhwysiad bywyd go iawn o Werth Cymdeithasol a SROI i wella iechyd a llesiant, a lleihau annhegwch iechyd yng Nghymru a thu hwnt.
Cynulleidfa a fwriedir	Cynulleidfaedd amrywiol - mae'r gynulleidfa ar gyfer pob cydran wedi'i nodi'n glir yn y ddogfennaeth ategol.
Cydrannau	<p>Rhaglen waith 'Iechyd y Cyhoedd Seiliedig ar Werth' sy'n defnyddio dull Gwerth Cymdeithasol, gan ddarparu crynodeb o <u>bortffolio cynyddol o gynhyrchion ac offer i gefnogi'r achos dros fuddsoddiad cynaliadwy, seiliedig ar dystiolaeth a gwerth mewn iechyd cyhoeddus a thegwch iechyd gan gynnwys:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Cronfa Ddata Gwerth Cymdeithasol ac Efelychydd (SVDS) ar gyfer Iechyd y Cyhoedd (2022) • Sut i Ddarparu'r Achos dros Fuddsoddi Cynaliadwy mewn Tegwch Lles ac Iechyd: Canllaw Ymarferol (2019) • Sbarduno Ffyniant i Bawb trwy Fuddsoddi ar gyfer Iechyd a Llesiant – Canllaw ar Sail Tystiolaeth ar gyfer Buddsoddiad Traws-sector (2019) • Buddsoddi ar gyfer iechyd a llesiant: Adolygiad o'r elw cymdeithasol ar fuddsoddiad o bolisiau iechyd cyhoeddus i gefnogi gweithredu'r Nodau Datblygu Cynaliadwy drwy adeiladu ar Iechyd 2020 (2017) <p>Mae hwn yn adnodd sy'n canolbwyntio ar Gymru gyda chysylltiadau cryf â Menter Adroddiad Statws Tegwch Iechyd Cymru (WHESRI).</p>
Aliniad ag HESRI	Cryf
Categori cyffredinol	Llyfrgell weithredu ac adnoddau

Enillion triphlyg – gwella iechyd, tegwch a’r amgylchedd (INHERIT, 2020)

Nod	<p>Ysgogi polisïau, arferion ac arloesiadau effeithiol sy’n mynd i’r afael â’r ffactorau sy’n achosi straen amgylcheddol allweddol i iechyd ac achosion sylfaenol annhegwch iechyd.</p> <p>Yn brosiect ymchwil Horizon 2020 (2016-2019), nod INHERIT yw ein hannog i addasu ein ffyrdd presennol o fyw, a nodweddir gan fodelau twf ‘cymryd, gwneud, defnyddio, gwaredu’, llunio senarios ar gyfer dyfodol mwy cynaliadwy, a dylunio , gweithredu a phrofi mentrau rhyng-sectoraidd i gyflawni’r newid a ddymunir.</p>
Cynulleidfa a fwriedir	Y rhai sy’n gwneud penderfyniadau a’r cyhoedd
Cydrannau	<p>Y <u>model INHERIT</u>: offeryn i arwain meddwl a gweithredu rhyng-sectoraidd tuag at newid yr ymddygiadau a’r ffyrdd o fyw sy’n chwarae rhan mor bwysig yn heriau amlddisgyblaethol heddiw. Mae’r model yn integreiddio modelau iechyd cyhoeddus ecolegol a newid ymddygiad, gan bwysleisio annhegwch a’r rhannau hynny o’r broses achosol y mae ymddygiadau a ffyrdd o fyw dynol yn dylanwadu arnynt. Mae hon yn enghraifft dda o blatfform i rannu gwybodaeth a chefnogi rhyngweithio a chydweithio.</p> <p><u>Mae gwefan INHERIT yn cynnwys:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Disgrifiadau o waith y prosiect • Achosion ennill triphlyg (gwella iechyd, cynyddu tegwch iechyd ac integreiddio’r amgylchedd i’r holl brosesau cynllunio a gwneud penderfyniadau) gan gynnwys cronfa ddata y gellir ei hidlo yn ôl maes, math, effaith, grŵp targed a lefel, astudiaethau achos, a phorth ‘rhannu eich syniadau. • Digwyddiadau gan gynnwys cynadleddau, fforymau a sesiynau bord gron polisi. • Cyfryngau • Adnoddau gan gynnwys cwrs ar-lein • Briffiau polisi, pecynnau cymorth a mapiau ffordd (gweler y <u>ddogfen canlyniadau</u>)
Aliniad ag HESRI	Yn cyd-fynd ag Agenda 2030 y Cenhedloedd Unedig a Nodau Datblygu Cynaliadwy.
Categori cyffredinol	Theori, Gweithredu, Llyfrgell adnoddau

Fframwaith ar gyfer gweithredu'r GIG ar benderfynyddion cymdeithasol iechyd

(Y Sefydliad Iechyd, 2022)

Nod	Amlinellu fframwaith i ddeall dulliau gweithredu posibl ar gyfer sefydliadau'r GIG sy'n ceisio mynd i'r afael â ffactorau cymdeithasol sy'n llywio iechyd, gan ganolbwyntio ar rôl gweithredu lleol a rhanbarthol.
Cynulleidfa a fwriedir	Llunwyr polisi lleol a rhanbarthol
Cydrannau	<p>Mae hwn yn fframwaith sy'n canolbwyntio ar ofal iechyd sy'n awgrymu y gellir rhannu dulliau'r GIG o fynd i'r afael ag anghenion cymdeithasol yn bedwar prif gategori gan ddefnyddio matrices 2x2 (lefel unigol a lefel poblogaeth yn llorweddol ac o fewn y GIG a'r GIG mewn partneriaeth yn fertigol). Ym mhob maes, gallai cymysgedd o newidiadau ar lefel polisi a system gefnogi gweithredu'r GIG, megis gwell data ar anghenion cymdeithasol cleifion a chyfranogiad cymunedol wrth wneud penderfyniadau. Mae angen gwerthuso hefyd i ddeall manteision a risgiau posibl gweithredu'r GIG. Ar bob lefel, gall staff a sefydliadau'r GIG ddefnyddio eu pŵer a'u hadnoddau i eirioli dros newid polisi cymdeithasol ehangach a allai wella iechyd a lleihau anghydraddoldebau.</p> <p>Mae'r dull matrices yn ddefnyddiol ar gyfer cysylltu arferion ar lefel unigolion â phoblogaeth ac ar gyfer ystyried dulliau GIG a dulliau partneriaeth.</p>
Aliniad ag HESRI	Fframwaith sy'n canolbwyntio ar ofal iechyd.
Categori cyffredinol	Theori yn bennaf, gydag enghreifftiau a chanllawiau ar gyfer ymarfer wedi'u cynnwys yn yr adroddiad.

Sut i siarad am flociau adeiladu iechyd (Health Foundation and FrameWorks, 2022)

Nod	Gosod sut i fframio cyfathrebiadau i adrodd stori fwy pwerus am iechyd. Mae hyn er mwyn cynyddu dealltwriaeth o'r rôl y mae'r penderfynyddion ehangach yn ei chwarae yn ein hiechyd, a chefnogaeth ar gyfer gweithredu i fynd i'r afael â nhw.
Cynulleidfa a fwriedir	Cyffredinol - unrhyw un sy'n gweithio ac yn cyfathrebu ym maes iechyd y cyhoedd
Cydrannau	<p>Offeryn sy'n canolbwyntio ar gyfathrebu yw hwn, sy'n cynnwys pum argymhelliad ar gyfer hybu gweithredu ar iechyd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dangos pam ei fod yn bwysig: mae bywydau'n cael eu torri'n fyr • Harneisio pŵer yr esboniad • Dangos bod newid yn bosibl • Defnyddio rhai dadleuon yn ofalus • Defnyddio data i gryfhau'ch stori, nid i'w hadrodd
Aliniad ag HESRI	Offeryn allweddol ar gyfer cyfathrebu am y penderfynyddion ehangach
Categori cyffredinol	Gweithred

Sefydliad Tegwch Iechyd (DU): gwefan y sefydliad (Sefydliad Tegwch Iechyd)

Nod	Wedi'i sefydlu yn 2011, mae'r sefydliad yn cael ei arwain gan Syr Michael Marmot a'i nod yw datblygu a chefnogi dulliau o ymdrin â thegwch iechyd ac adeiladu ar waith sydd wedi asesu, mesur a gweithredu dulliau o fynd i'r afael ag annhegwch iechyd – gwaith fel 'Comisiwn WHO ar Benderfynyddion Cymdeithasol o Iechyd' a 'Cymdeithas Deg Bywydau Iach' (Adolygiad Marmot).
Cynulleidfa a fwriedir	Unrhyw un sy'n gweithio i fynd i'r afael ag annhegwch iechyd
Cydrannau	<p>Mae hon yn enghraifft wych o greu llyfrgell tystiolaeth ac adnoddau ar gyfer mynd i'r afael ag anghydraddoldebau iechyd, gan ddefnyddio argymhellion Marmot i greu strwythur a chysondeb dros amser. Mae'r wefan yn cynnwys adnoddau sy'n cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gweithio Tuag at Degwch Iechyd (yn amlinellu argymhellion allweddol) • Gweithredu ar Benderfynyddion Cymdeithasol Iechyd (yn amlinellu theori ymarfer) • Monitro a Gwerthuso Cynnydd (yn cynnwys dangosyddion Marmot, sydd hefyd ar gael trwy Fingertips PHE - dolenni i'r offeryn HEAT). • Hyrwyddo'r Hyn sy'n Gweithio (sail dystiolaeth ar gyfer gweithredu, gan gynnwys canllawiau a gynhyrchwyd ar gyfer llywodraeth y DU ar weithredu lleol, yn ddiweddar ac yn 2014, a thargeddu proffesiynau penodol. • Adeiladu Rhwydweithiau (gan gynnwys rhyngwladol, cenedlaethol a lleol) <p>Mae'r wefan hefyd yn cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cyflwyniadau • Hyfforddiant a Chyrsiau • Adnoddau ac adroddiadau
Aliniad ag HESri	Cysylltiadau â Sefydliad Iechyd y Byd, gydag aliniad agos ond nid llawn â dull HESri (e.e. mae Marmot yn cyfuno penderfynyddion â'r dull cwrs bywyd) yn cyflwyno angen i fapio eitemau ar draws.
Categori cyffredinol	Llyfrgell adnoddau, gydag argymhellion polisi (cam gweithredu) a chefndir (theori)

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Iechyd Cyhoeddus
Cymru
Public Health
Wales

Iechyd Cyhoeddus Cymru
Rhif 2 Capital Quarter
Stryd Tyndall
Caerdydd
CF10 4BZ

Ffôn: +44 (0)29 2022 7744

icc.gig.cymru

Mae'r adroddiad hwn ar gael yn Saesneg / This report is available in English

ISBN: 978-1-83766-413-9

©2024 Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru

Gellir atgynhyrchu'r deunydd a gynhwysir yn y ddogfen hon o dan delerau'r Drwydded Llywodraeth Agored (OGL) www.nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence/version/3/ cyn belled â'i fod yn cael ei wneud yn gywir ac nad yw'n cael ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol. Cydnabyddiaeth i'w nodi i Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru.